domus medica

Ongewild plassen

Erik Van Laecke
Kinderuroloog
UZ Gent

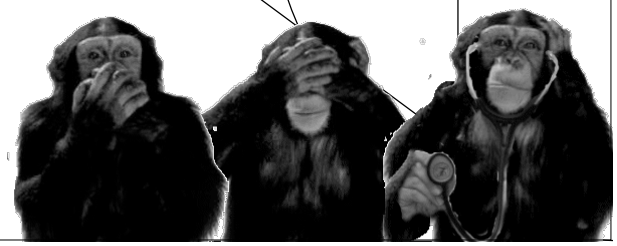

Pediatrisch Uro-Nefrologisch Centrum

domus medica

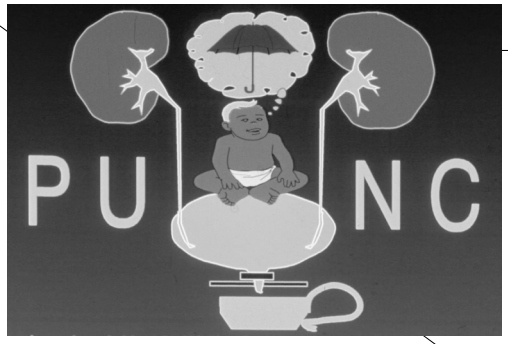

- Kinderurologen - kindernefrologen
- Kinderbekkenbodemkinesisten
- Kinderpsychologen
- Pediatrische verpleegkundigen

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Problemen met zindelijkheid

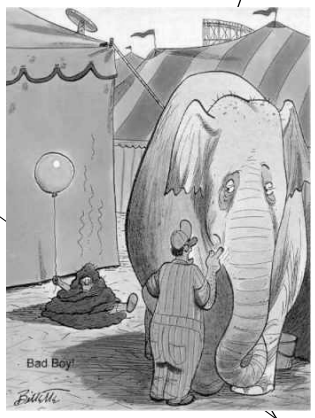

- bed- en broekplassen
- stoelgangproblemen

Zindelijkheid: een probleem ?

Bedplassen: een groot probleem ?

domus medica

- ruim 15% van de 6 jarigen plast nog in bed
- jaarlijks wordt nog 1à2% zindelijk
- 7% kans om bedplassend volwassen te worden
- 1% van de jong-volwassenen plast nog in bed
- de meisjes halen de jongens in
- bedplassen is onpraktisch en psychisch zwaar belastend (laag zelfbeeld)

Zindelijk: To be or not to be ?

domus medica

Zindelijkheid: definitie

domus medica

- Beschikken over het vermogen om de urine te lozen en/of stoelgang te maken:
  - op een zelf gekozen tijdstip
  - op een sociaal daartoe aangepaste plaats
- Tussendoor urine en stoelgang lekvrij kunnen stapelen

Incontinentie voor urine

domus medica

- Lekkage van minstens 1 milliliter urine, minstens 1 keer per week bij een kind ouder dan 5 jaar

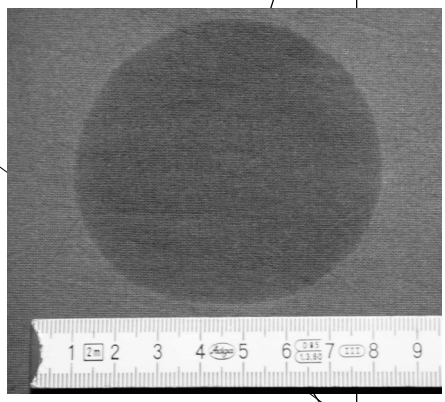

Zindelijk worden een hele opdracht

domus medica

De pasgeborene

- ongecontroleerde, reflectoire mictie
- +/- 20 micties / dag
- blaascapaciteit 20ml
- geen dag-/nachtritme in de urineproduktie
- incontinent

De volwassene

- willekeurig gecontroleerde mictie
- 4-6 micties / dag
- blaascapaciteit +/- 350ml
- dag-/nachtritme in de urineproduktie
- continent

◆Dr. Erik Van Laecke

Zindelijk worden: de vereisten

domus medica

- normale blaasbezenuwing (neuropathie)
- normale anatomische structuur van blaas, sluitspier, plasbuis (uropathie)
- mentale ontwikkeling
- motorische vaardigheden
- normale opvoeding voor zindelijkheid (blaasfunctiestoornis)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Zindelijkheidsproces: de normale sekwentie

domus medica

- controle over de stoelgang ‘s nachts
- controle over de stoelgang overdag
- controle over de urine overdag
- controle over de urine ‘s nachts

Elk kind is uniek

domus medica

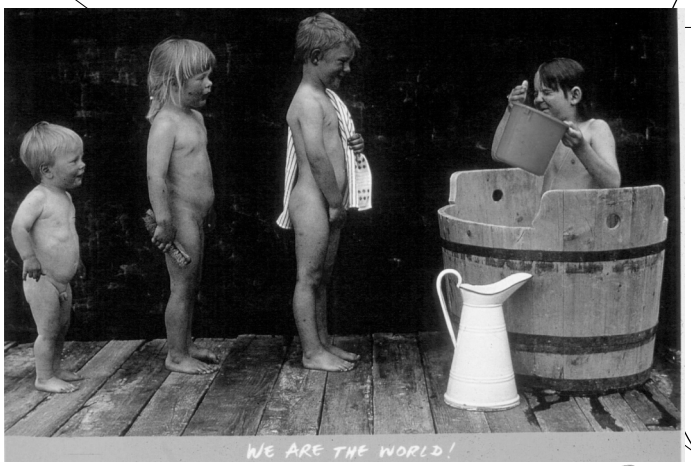

Tips bij het zindelijk worden

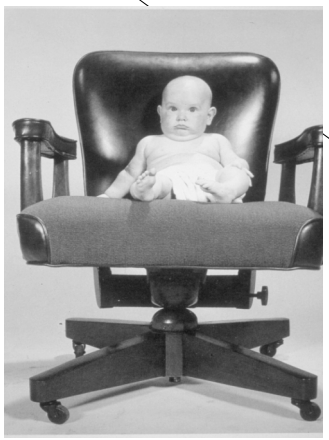

- het kind staat centraal
  - pas starten als het kind mentaal en motorisch rijp is om zindelijk te worden
  - pas dan kan het de baas over zijn blaas worden

◆Dr. Erik Van Laecke

Tips bij het zindelijk worden

- het kind geeft aan wanneer het kan / wil zindelijk worden

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Tips bij het zindelijk worden

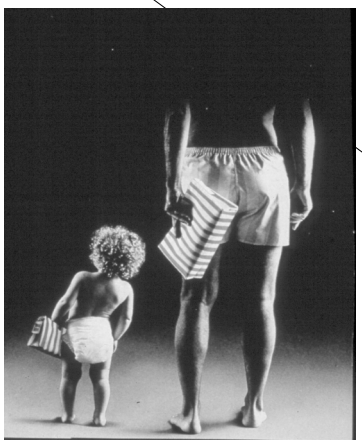

- de voorbeeldfunctie is essentiëel
- wij leren door na te bootsen

◆Dr. Erik Van Laecke

Tips bij het zindelijk worden

- introduceer het potje eerst in de speel-/leefwereld van het kind
- laat het zelf ontdekken waarvoor het dient

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Tips bij het zindelijk worden

- maak gebruik van een eenvoudig potje
- een potje waar het kind op zijn “gemak” op zit

◆Dr. Erik Van Laecke

Tips bij het zindelijk worden

- het potje moet mee-groeien met het kind
- bij elk kind past een potje

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Tips bij het zindelijk worden

- niet te vroeg op een groot toilet
- pas het toilet aan: verklein-bril, voetsteun

◆Dr. Erik Van Laecke

Tips bij het zindelijk worden

- zittend plassen voor meisjes en jongens
- voeten gesteund
- aangepaste bril
- juiste houding
- op het “gemak”

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Tips bij het zindelijk worden

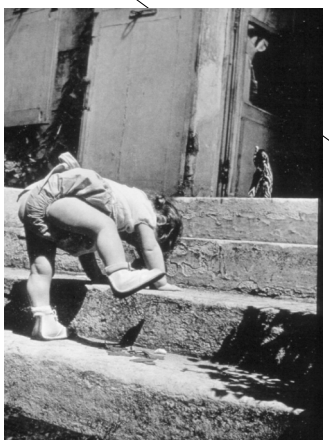

- Let op uw woorden!!
  - pipi en kaka niet gebruiken om iets als vies te benoemen

◆Dr. Erik Van Laecke

Tips bij het zindelijk worden

- niet teveel schroom over bloot

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Tips bij het zindelijk worden

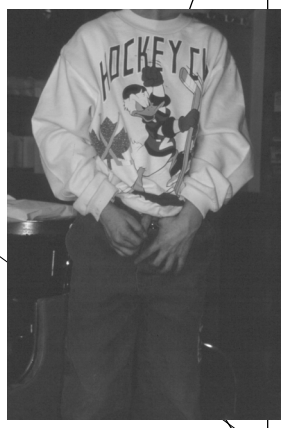

- aangepaste kledij

◆Dr. Erik Van Laecke

Tips bij het zindelijk worden

- voldoende drinken
- ~~cola, ice-tea, koffie, thee, sterk bruisende dranken ….~~
- voor jong en oud

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

De gouden tip

- gebruik terug de "kakstoel"
  - de meest natuurlijke manier om zindelijk te worden

◆Dr. Erik Van Laecke

Zindelijkheid: waar loopt het fout?

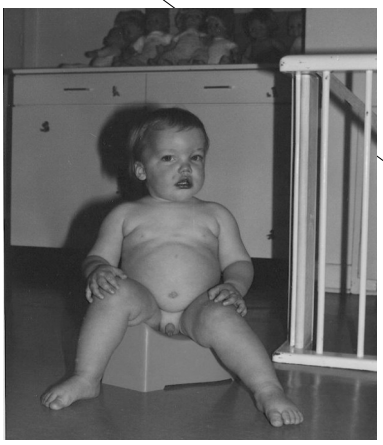

- te vroeg beginnen droogtrainen
  - ~~competitie~~
- te geforceerd
  - ~~te strikt schema~~
- te gehaast
  - ~~even droogtrainen tijdens een vakantie~~

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Zindelijkheid: waar loopt het fout?

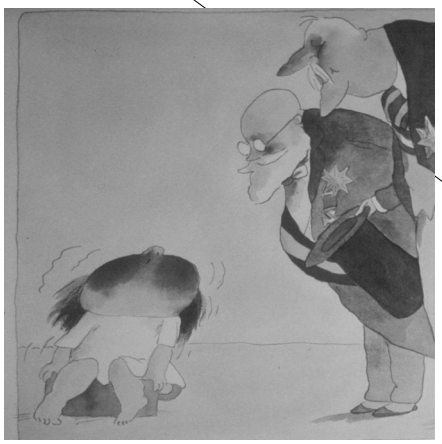

- kinderen nooit aanzetten tot persen

◆Dr. Erik Van Laecke

Zindelijkheid: waar loopt het fout?

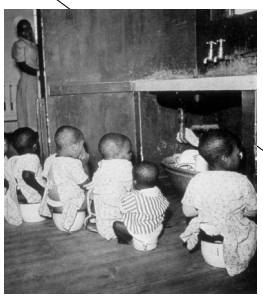

- te strikte plasschema's
  - kinderkribbe
  - peutertuin

- aanpassen aan het kind

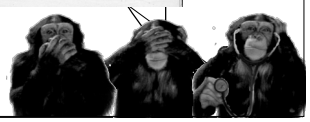

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Zindelijkheid: waar loopt het fout? Te strikte hygiëne

- zo hoeft het echt niet meer !

◆Dr. Erik Van Laecke

Zindelijkheid: waar loopt het fout? Te strikte hygiëne

- een toilet als een paleis
  - ⟹ de helft van de dag is uw kind er niet
  - ⟹ naar toilet gaan doet het op school
- geen overdreven angst aanjagen voor een vuil toilet
  - ⟹ geen urineweginfectie van een vuil toilet

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Zindelijkheid: waar loopt het fout? Te strikte hygiëne

domus medica

◆Dr. Erik Van Laecke

Zindelijkheid: waar loopt het fout? Te strikte hygiëne

domus medica

- vochtige doekjes zijn vaak niet geschikt voor kinderen
  - bevatten vaak alcohol
  - vernietigen het eenlagig epitheel van de vulvaire streek => vulvaire irritatie
    - => pijn bij het plassen
    - => ophouden
- wassen vd schaamstreek met water volstaat

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Zindelijkheid: waar loopt het fout? De commerciële belangen

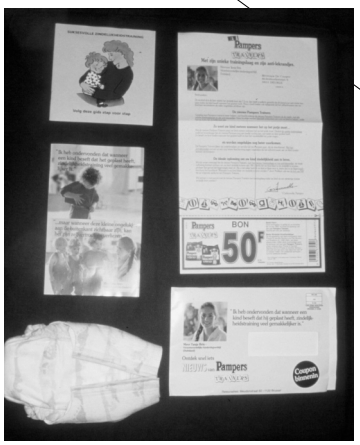

- laat de pamper overdag pas weg als het kind > 50% van de week droog is
  's nachts pas weg als het kind > 50% droge nachten heeft
- geen plaats voor pamper als droogtrainmiddel

Zindelijk worden: vroeger en nu

- thuiswerkende moeder
- zindelijkheidstraining thuis
- individueel
- stoffen luiers
- kakstoel
- later naar school

- uit werkende moeder
- zindelijkheidstraining in kribbe of opvang
- vaak in groep
- pampers
- meer competitie
- school eist "propere" kinderen
- jonger naar sportkampen, bosklassen,...

Bed- en broekplassen: de fabels

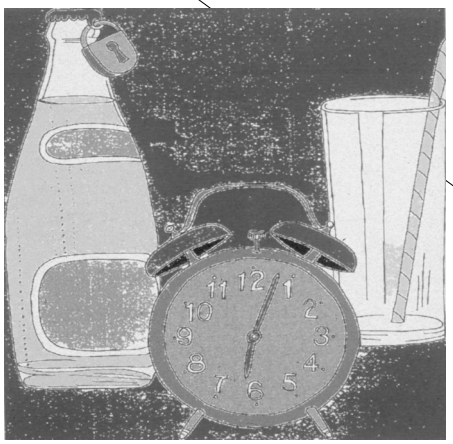

- bedplassers mogen niet meer drinken na 17-18 uur

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: de fabels

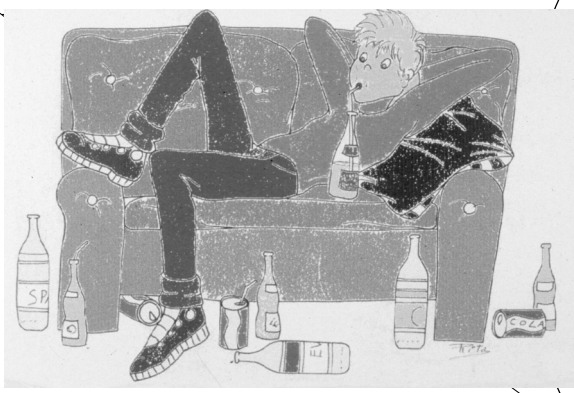

- drinken teveel

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de fabels

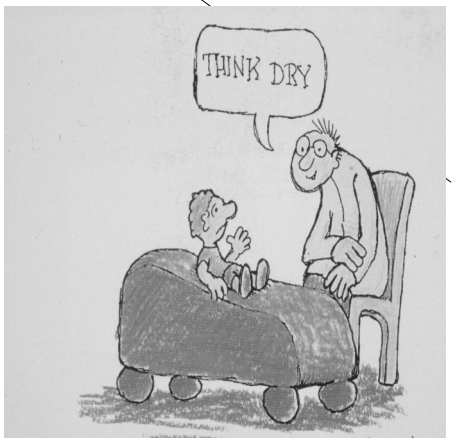

- het is psychisch

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: de fabels

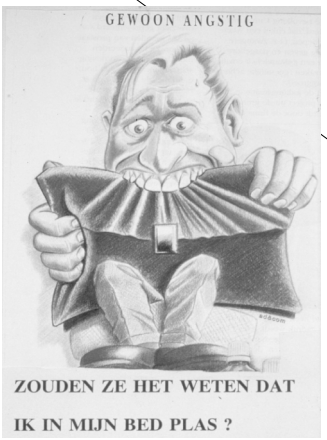

- zelden een psychische oorzaak
- meestal psychisch erg belastend

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de fabels

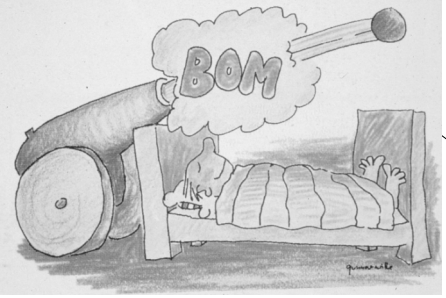

- slapen te diep

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: de fabels

- ‘s nachts uithalen

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de fabels

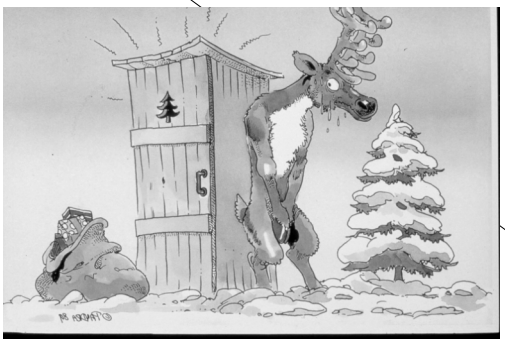

- broekplassers wachten te lang

Aandrangsyndroom: de extra noodremmen

Aandrangsyndroom: de extra noodremmen

Enuresis: Pathofysiologie.

- Nachtelijke diurese
- Nachtelijke detrusor functie
- Cognitieve functie
- Slaap

Maturatie van de nachtelijke diurese

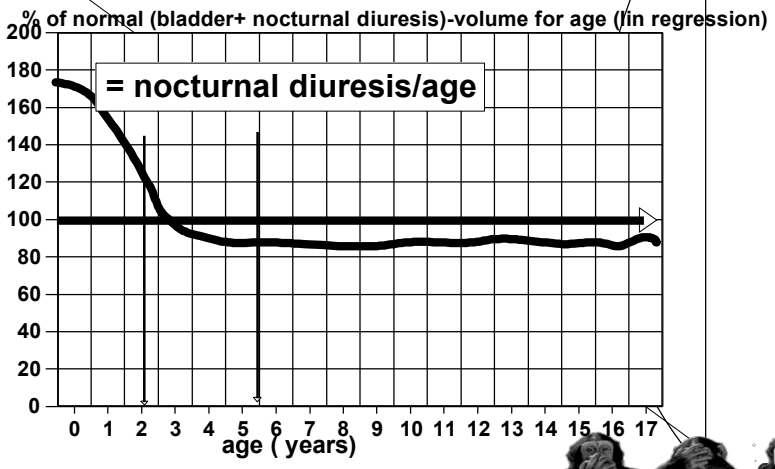

◆Dr. Erik Van Laecke

Maturatie van de blaasfunctie

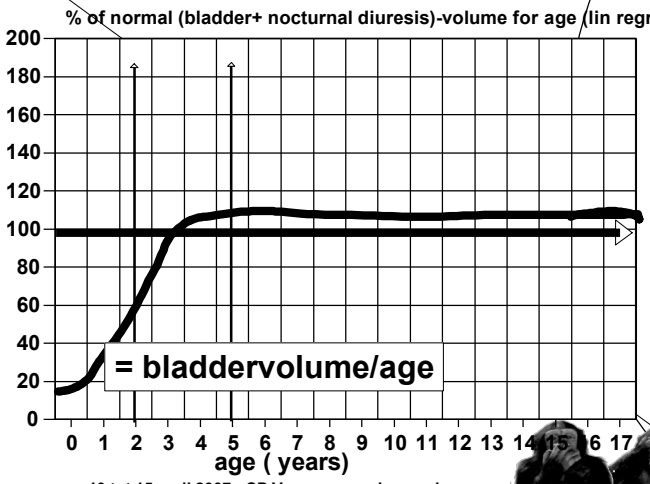

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Maturatie van de cognitieve functie

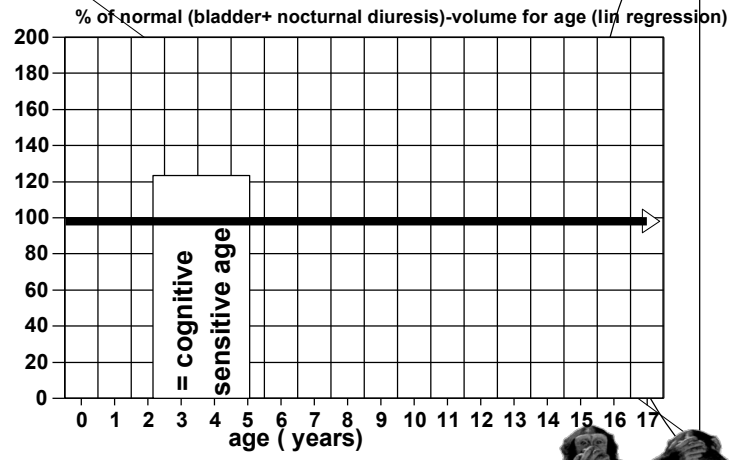

Maturatie van het detrusor-sfincter complex en van de bezenuwing

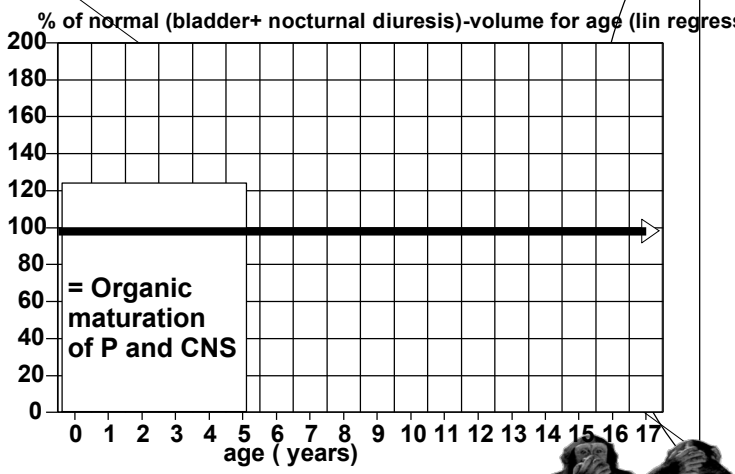

Fysiologie van de nachtelijke continentie

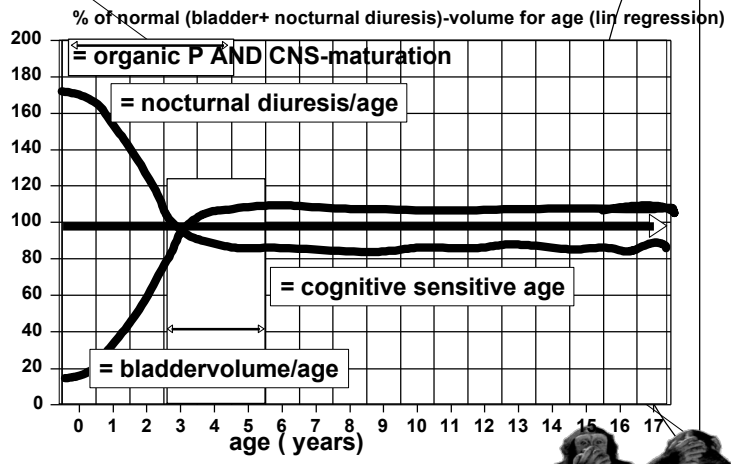

Waarom plassen sommige kinderen nog in bed ?

- Nachtelijke polyurie (+ moeilijk wekbaar)
- Nachtelijke detrusor overactiviteit (+ moeilijk wekbaar)
  - Met symptomen overdag
  - Zonder symptomen overdag
- Vergeten droog worden (cognitief)

Oorzaken van urinaire incontinentie

- Urge syndroom
- Disfunctioneel plassen
  - staccato plassen
  - gefractioneerd plassen
  - Lazy bladder

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: wanneer behandelen?

- broekplassen:
  - vanaf 4 jaar
- bedplassen:
  - vanaf 6 jaar

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de aanpak

domus medica

- anamnese:
  - primaire/secundaire enuresis/incontinentia diurna/nocturna
  - stoelgangsproblematiek
  - drink- en plasgewoonten
  - medische voorgeschiedenis (uro-genitale pathologie)
  - mentale en motorische ontwikkeling
  - psychische factoren
  - familiale antecedenten "erfelijkheid"

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: de aanpak

domus medica

- klinisch onderzoek:
  - externe genitalia, perineum
  - lumbo-sacraal streek
  - voeten
  - neurologisch onderzoek

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de aanpak

domus medica

- aanvullende onderzoeken
  - bijhouden plas- en drankkalender
  - bijhouden droog/nat kalender
  - nachtelijke diurese bepaling + 24 uurs concentratie-profiel

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: de aanpak

domus medica

- aanvullende technische onderzoeken
  - uroflow
  - echografie nieren/blaas

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de aanpak

domus medica

- aanvullende technische onderzoeken
  - *video-urodynamisch onderzoek*

Bed- en broekplassen: de aanpak

domus medica

- aanvullende technische onderzoeken
  - *cystoscopie*

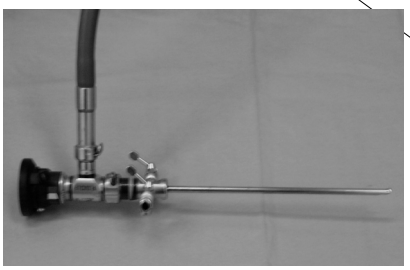

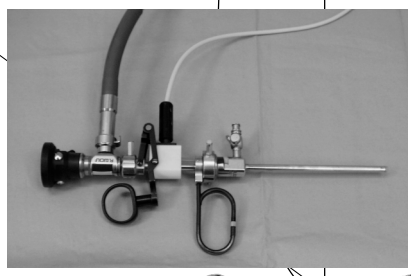

Bedplassen: de behandeling

domus medica

- Type I: Te hoge nachtelijke diurese
  - Nachtelijk urine volume > geëstimeerde blaascapaciteit
  - Weeg de pampers en meet de ochtendplas
  - Osmolaliteit < 700 mosm / kg (nachtelijke urine)

◆Dr. Erik Van Laecke

Bedplassen: de behandeling

domus medica

- Type I: Te hoge nachtelijke diurese
- 1ste keuze: Desmopressine
  - 20-40 µg intranasaal
  - 200-400 µg oraal
- Aanpassen na 3 maand
- Bij incomplete response : combineren met plaswekker

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Desmopressine

- Voordeel
  - Eenvoudig toe te dienen
  - Onmiddellijk effect
- Nadeel
  - Laag curatief potentieel
- Indien geen effect na 2 weken: stop
- Cave! Waterintoxicatie

Bed- en broekplassen: de behandeling

- Type II: blaasfunktie stoornis
  - tijdens de vulling
    - instabiele detrusor
      - medicatie (oa.anti-cholinergica)
      - plas-en drinkschema
      - neurostimulatie
      - Botox
    - luie blaas
      - op de klok plassen

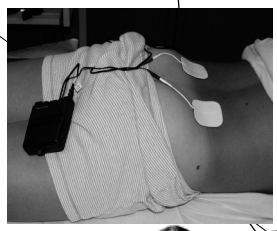

Anticholinergische activiteit

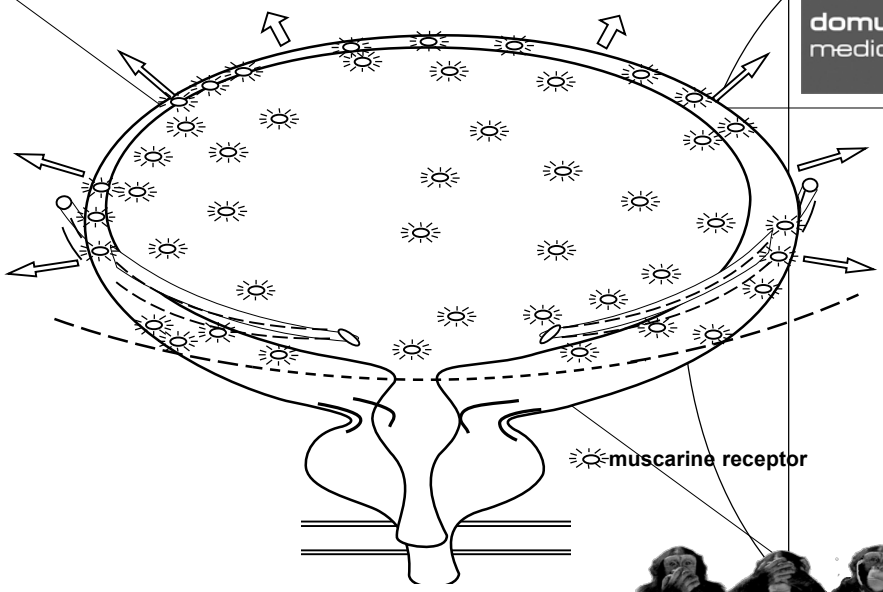

Farmacologie van het stapelen: de gladde spiercel

- Reservoir vergroten
  - Antispasmodica
    - Oxybutynine
    - Flavoxaat
  - Anticholinergica
    - Tolteridine
    - Solifenacine

Bijwerkingen

domus medica

- Oxybutynine
  - anticholinergische
  - droge mond
  - accommodatiestoornis
  - blozen
  - tachycardie
  - duizeligheid
  - obstipatie
  - prikkelbaarheid

stimulatie van alfa en beta receptoren

domus medica

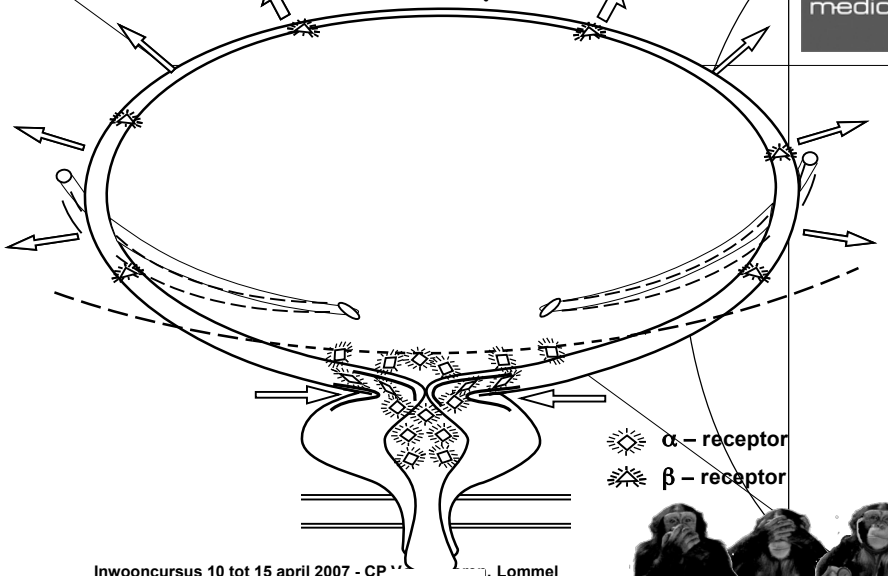

Bijwerkingen

domus medica

- Tricyclische antidepressiva
  - sedatie
  - nausea, braken
  - lethargie
  - prikkelbaarheid
  - cardiotoxiciteit
  - accidentele overdosering

Farmacologie van het ledigen: efferent perifeer orthosympatisch zenuwstelsel

domus medica

- Toename van de weerstand
  - Alpha- adrenergische agonisten
    - Ephedrine
    - Phenylpropranol-amine
    - Imipramine
- Afname van de weerstand
  - Alpha- adrenergische antagonisten
    - Phenoxybezamine
    - Prazosin
    - Terazosin
    - Alfusozin

Bijwerkingen

domus medica

- Alpha-adrenergische agonisten
  - hypertensie
  - angst
  - slapeloosheid
  - hoofdpijn
  - tremor
  - palpitaties
- Alpha-adrenergische antagonisten
  - orthostatische hypotensie
  - tachycardie
  - eerste dosis effect (duizeligheid, palpitaties, syncope)

Bed- en broekplassen: de behandeling

domus medica

- Type II: blaasfunktie stoornis
  - tijdens de lediging
    - sluitspier overactiviteit (detrusor-sfincter dyscoördinatie)
      - bekkenbodemkine: “relaxatie” nooit “pipi-stop”
      - toilethouding

Bedplassen: de behandeling

domus medica

- Type III: primair psychologisch / psychiatrisch probleem
  - behandeling door kinderpsycholoog en / of kinderpsychiater

◆Dr. Erik Van Laecke

Bedplassen: de behandeling

domus medica

- Type IV: het cognitieve type "de eenvoudige bedplasser"
  - plas- en drinkschema
  - de plaswekker
  - (Minirin)

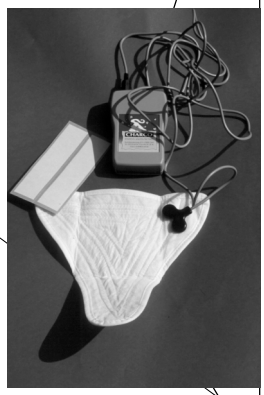

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Plaswekker

domus medica

- Voordeel
  - Hoge definitieve succesratio
  - Geen bijwerkingen
- Vereist
  - Hoge compliance
  - Motivatie van kind en ouders

Broekplassen: behandeling

domus medica

- niet bewust van / of negeren van de blaasfunctiestoornis
  - de dagwekker

Dagwekker

domus medica

- Diagnostisch: hoeveelheid en frekwentie van de incontinentie
- Therapeutisch: bewust worden van de blaasfunctie(stoornis)
- Effectiviteit: Therapie resistent broekplassen: 30% genezen, 30% verbeterd (Van Laecke J. Urology 2006)

◆Dr. Erik Van Laecke

Bed- en broekplassen: de behandeling

domus medica

- vergt veel :
  - inzet
  - motivatie

    van kind en ouders
- duurt gemiddeld 1 tot 2 jaar

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Bed- en broekplassen: de behandeling

domus medica

- Plasschool
- Plaskamp

domus medica